

Rezumatul Tezei de doctorat în limba română

INSTITUȚIA: UNIVERSITATEA *OVIDIUS* DIN CONSTANȚA,

ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEOLOGIE

TITLUL: ASPECTE ALE SLUJIRII ȘI MISIUNII BISERICII ORTODOXE ÎN
CONTEXTUL SOCIAL ACTUAL

AUTORUL: Drd. MARIN LEONARD AURELIAN

COORDONATOR: Pr. Prof. Univ. Dr. ISTODOR GHEORGHE

CUVINTE-CHEIE: Hristos, misiune, societate, slujire, Biserică, secularizare, contemporaneitate.

Lucrarea *Aspecte ale slujirii și misiunii Bisericii Ortodoxe în contextul social actual* este alcătuită din patru capitole care, la rândul lor, sunt împărțite în mai multe subcapitole, precedate de o introducere, în care sunt expuse motivațiile care au stat la baza alcătuirii ei, obiectivele pe care ne-am propus să le atingem prin realizarea acestui studiu, referiri la vastele surse pe care le întâlnim aproape în toate domeniile de cercetare de tip umanist, și o prezentare succintă a modului în care a fost realizată, precum și a ideilor dezbătute, pentru ca, la sfârșitul lucrării, să sintetizăm în concluzii și reflecții întreprinderea realizată. Fiecare capitol, de asemenea, conține concluziile care pun în lumină modul în care cercetarea noastră a explicat titlul său.

Scopul creării omului este de a se îndumnezei, de a participa la comuniunea Sfintei Treimi, prin iubire, de a deveni „*părtaș al firii dumnezeiești*” (II Petru 1:4) prin har. Prin om, se unește cu Dumnezeu întreaga creație, împlinindu-și scopul pentru care există. Omul este coroana creației, este <<inelul de legătură>> între creat și Necreat, iar vocația lui de a fi preot al creației constituie baza misiunii sale de a sluji lumea, de a o cuprinde în dregostea sa și de a o oferi lui Dumnezeu, Creatorul tuturor.

Misiunea creștină nu poate fi înțeleasă ca o activitate individuală sau de grup, deconectată de Hristos, Capul Bisericii. El este Misionarul prin excelență, El trimite pe

slujitorii Săi la misiune, El este prezent permanent în ei și în activitatea pe care o desfășoară în lume, în vederea înnoirii lumii și transformării acesteia în Împărăția lui Dumnezeu.

Biserica Creștină, încă din perioada apostolică, a înțeles lucrarea sa misionară ca făcând parte din natura sa, din rațiunea ei de a fi, spre a împlini, în Hristos, misiunea încredințată de a aduce întreaga lume la Dumnezeu. Biserica este actualizarea și extinderea lucrării lui Dumnezeu Însuși, care are ca scop mântuirea lumii.

Pentru teologia ortodoxă, lucrarea misionară a Bisericii, în contextul actual al lumii, constituie un domeniu esențial din punct de vedere social, cultural și istoric. Datorită bogatei sale experiențe de credință, care continuă să influențeze pe scară largă gândirea lumii de azi, Biserica reprezintă un factor fundamental în schimbările rapide prin care trece societatea umană în stadiul actual. Pentru a se poziționa cât mai corect față de nevoile acestor transformări generale, Biserica își ajustează permanent lucrarea pe care o desfășoară în lume, în societatea de astăzi, fără a renunța la învățăturile de credință și, totodată, caută răspunsuri pentru obiectivele și provocările pe care lumea le descoperă în postmodernitate.

Pentru a fi cât mai eficientă în misiunea sa, Biserica are mai multe **obiective** de atins. Unul dintre obiectivele ei, pe care îl vom urmări în această lucrare, este reprezentat de explorarea modului în care funcționează structura eclesiastică în relația ei cu gândirea secularizată și globalizată a lumii, ceea ce înseamnă că tema acestei lucrări va fi dezvoltată pe mai multe paliere, precum: religios, cultural, social ș.a., pentru a arăta cum problemele majore – secularismul, pluralismul religios sau erodarea valorilor tradiționale – care provoacă transformările lumii actuale în care trăim, pot fi abordate din perspectiva doctrinei sociale a Bisericii.

Un obiectiv la fel de semnificativ al prezentei cercetării constă în prezentarea modului în care Biserica Ortodoxă se poziționează în cadrul dialogul ecumenic, atât interconfesional, cât și față de alte credințe și idei religioase. Viziunea Bisericii referitoare la răspunsurile pe care le pot oferi tradițiile creștine, în contextul conflictelor globale și al schimburilor culturale, constituie un aspect necesar oricărei dezbateri cu caracter religios, în societatea actuală.

Provocările generate de schimbarea rapidă a lumii de astăzi, mai ales cele adresate generațiilor mai tinere și celor din zonele majoritar secularizate, fac ca Biserica, prin activitatea ei neîntreruptă, să identifice soluții inovatoare, prin care să reconecteze lumea tehnologizată, din media digitală, la lumea reală, precum și să sensibilizeze comunitatea față de nevoile spirituale ale unei lumi din ce în ce mai fragmentată.

Tratând tema prezentului studiu în care ne-am propus să realizăm o radiografie a slujirii și misiunii Bisericii, pentru a evidenția răspunsurile cele mai semnificative pe care aceasta le oferă tabloului contemporan al lumii, vom explora, după cum am arătat aici, modul în care Biserica răspunde provocărilor moderne păstrându-și identitatea, autenticitatea misionară și veridicitatea liturgică, pentru a păstra vie, în cadrul comunității creștine actuale, perspectiva eshatologică în context global. Prezentarea învățăturilor, practicilor și angajamentelor sociale ale Bisericii, în funcție de provocările lumii actuale, pune în lumină viitorul Ortodoxiei și impactul pe care aceasta îl poate avea asupra lumii de astăzi.

În cel dintâi capitol, numit *Slujirea socială a Bisericii – parte integrantă a misiunii*, am purces de la prezentarea reperelor fundamentale ale misiunii creștine, în care am arătat că misiunea este o dimensiune reală, concretă și necesară a Bisericii, prin care Dumnezeu Își exprimă purtarea Sa de grijă față de lume, dar mai ales față de om, datorită faptului că Fiul lui Dumnezeu înfăptuiește mântuirea lumii prin asumarea naturii umane.

Din acest orizont teologic, am evidențiat perspectivele caracterului social al slujirii sociale a Bisericii și am accentuat scopul acestei lucrări misionare, în dinamica sa empatică, prin care omul Îl descoperă pe Hristos în chipul aproapelui său, motiv pentru care slujirea, ca dimensiune filantropică și diaconală, caracterizează însăși natura Bisericii. Este, de fapt, cea mai înaltă treaptă duhovnicească, în iubire jertfelnică, la care poate fi ridicat omul, dacă o privim în orizontul Revelației, motiv pentru care, în acest context, am expus argumentele scripturistice ale lucrării diaconale în spațiul teologic creștin.

Ultima secțiune a primului capitol, ca un corolar al tuturor celor expuse până aici, dar și ca un fundament pe care să zidim pe mai departe lucrarea noastră, l-am consolidat prin expunerea semnificațiilor teologice pe care le comportă filantropia creștină în învățătura ortodoxă.

Cel de-al doilea capitol, *Dimensiunea hristologică a misiunii și slujirii eclesiale*, este o aprofundare a învățăturii de credință a Bisericii Ortodoxe referitoare la relația dintre actul mărturisitor și slujirea semenilor, cu referire la extinderea spațiului liturgic dincolo de granițele lăcașului de cult. Este un act care are ca Model suprem de realizare pe Hristos, a Căruia lucrare dumnezeiască este caracterizată de redimensionarea lucrărilor profetice din Vechiul Testament, care au prefigurat Jertfa de pe Cruce, în care Fiul lui Dumnezeu este concomitent și permanent același: Hristos – Mesia, Slujitorul Care Se jertfește.

Ca atare, în opinia noastră, am considerat necesar să punem cât mai clar în lumină chipul evanghelic al Domnului nostru Iisus Hristos ca paradigmă supremă a slujitorului și misionarului creștin. Pentru că misiunea, în sine, este ceea ce realizează fiecare credincios,

care tinde spre asemănarea cu slujirea lui Hristos, sau în care slujește Însuși Hristos, după cum este reliefat acest adevăr de către Sfântul Apostol Pavel, pentru care Hristos reprezintă împlinirea dreptății dumnezeiești, în calitatea Sa de Arhiereu și Jertfă și, mai ales, de izvor de viață veșnică pentru întreaga umanitate.

Cel de-al treilea capitol, *Elementele constitutive ale diaconiei și filantropiei Bisericii din perspectivă misionară*, l-am dedicat prezentării raportului dintre aspectele care alcătuiesc acest tip de slujire. Astfel, am evidențiat caracterul atât diaconal, cât și cel liturgic al slujirii, din perspectiva conceptului misionar, în contextul sintagmei „liturghia după Liturghie”. Acest fapt a impus prezentarea altor concepte misionare din spectrul interconfesional creștin, precum: *kerygma*, *koinonia*, *leitourgia* sau *diaconia*, pentru a extrage cât mai corect mesajul constitutiv, plin de nuanțe, al realității misionare eclesiale.

Demersul în sine a condus spre prezentarea raportului dintre „Liturghia Cuvântului” și „Liturghia Comuniunii/Euharistiei”, care în context misionar relevă încă o dată importanța lucrării diaconale a Bisericii, ca expresie a justiției și echității sociale, dar și ca manifestare filantropică, prin asumarea învățăturilor de credință ale Bisericii, așa cum rezultă din tabloul Noului Testament, unde ne este prezentată ca paradigmă a comunității locale și, mai mult decât atât, ca element constitutiv pentru noțiunea de demnitate umană.

Ceea ce ne-a condus, în mod firesc credem noi, spre realizarea celui de-al patrulea capitol, *Slujirea misionară a Bisericii la început de secol XXI*, în care am actualizat dezvoltarea temei, prin articularea acesteia contextului social actual.

În acest sens, am prezentat caracteristicile seculare ale lumii de astăzi, dintre care am insistat pe cele care am considerat că sunt esențiale în definirea lucrării și slujirii pe care o are de împlinit Biserica. Am analizat, așadar, aspecte importante despre secularizare, consumerism, decreștinare și desacralizare, ca provocări sociale pe care Biserica și le asumă prin activitățile ei catehetice, oferite ca antidot la reedificarea structurii dezumanizate a lumii contemporane.

De asemenea, am prezentat și amenințările la adresa Bisericii generate de noua paradigmă a organizării sociale a lumii, amenințări care tind să asimileze lucrarea misionară cu etica socială seculară, și să creeze uneori, în numele grijii pe care societatea o poartă față de om, un „umanitarism fără Hristos” ca expresie a slujirii eclesiastice.

Prin urmare, ca soluție dinamică, am considerat că prezenta cercetare trebuie să insiste pe ideea misionară, pe care Biserica o afirmă încă timid, că slujirea lumii în general, după modelul lui Hristos, înseamnă propovăduirea dimensiunilor teologice și iconomice ca expresii

ale naturii Bisericii și, implicit, ale fiecărui credincios creștin în parte, ca membru activ al Trupului lui Hristos.

Concluziile reprezintă o sinteză a celor expuse în lucrare, punctându-se fiecare temă dezbătută, spre a face o prezentare care să edifice titlul lucrării, precum și faptul că întreaga noastră investigație de tip misionar, cu valențe în esența teologiei creștin-ortodoxe, constituie, în aceeași măsură, o întreprindere cu caracter apologetic, precum și o lucrare misionară realizată în scopul transfigurării persoanei umane, afectată de gândirea postmodernă, prin propovăduirea și trăirea învățăturii eterne a Domnului nostru Iisus Hristos.

Așadar, diaconia creștină este fundamentată pe Revelația dumnezeiască, avându-și rădăcinile în învățătura Evangheliei conform căreia dragostea oamenilor față de Dumnezeu și de aproapele constituie un răspuns la dragostea veșnică a lui Dumnezeu pentru creația Sa. Misiunea slujitoare a Bisericii provine din exemplul jertfei Domnului nostru Însuși, Marele Preot, Care „n-a venit să fie slujit, ci să slujească și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți” (Matei 20: 28).

Misiunea creștină își are fundamentul și punctul de plecare în comuniunea veșnică a persoanelor dumnezeiești, în mișcarea iubirii lui Dumnezeu față de Fiul în Duhul Sfânt și, prin El, către întreaga lume. Așadar, unul dintre principiile fundamentale ale misiunii Bisericii este cel trinitar, care înseamnă ca lumea să devină Biserică în Hristos, fiind cuprinsă în dragostea dintre persoanele Sfintei Treimi. Potrivit gândirii ortodoxe, lumea este condusă spre o transformare. Întregul univers a fost invitat să intre în Biserică, să devină Biserica lui Hristos, pentru a deveni Împărăția lui Dumnezeu.

Biserica are datoria de a da mărturie atât celor apropiați (misiune internă), cât și celor îndepărtați (misiune externă), și să manifeste interes față de întreaga ființă umană, atât la nivel personal, cât și la nivel social, pentru progresul lumii întregi. Nimic legat de existența umană nu este în afara interesului misiunii ortodoxe. Dragostea lui Dumnezeu se revarsă, prin misiunea slujitoare a Bisericii ca fundament al existenței ei, peste toți oamenii, peste toată creația.

Considerăm că imaginea omului care se regăsește pe sine prin găsirea altora în unitatea Bisericii și în comuniunea oamenilor, a omului ca și creator al sinelui și ca slujitor și preot al creației lui Dumnezeu, a omului care se îmbogățește pe măsură ce oferă mai mult, este o imagine viabilă. Este una care îi aduce pe Dumnezeu și pe om împreună, care poate împărtăși o lumină mai clară și mai caldă și asupra altor preocupări umane, precum cele din societatea în care trăim.

Capitolul al II-lea evidențiază faptul că în centrul misiunii slujitoare a Bisericii este întotdeauna **Iisus Hristos**, Fiul lui Dumnezeu întrupat. Misiunea Bisericii se bazează pe Hristos. El este **Modelul** de slujire suprem, este misiunea dumnezeiască ajunsă la apogeu, motiv pentru care este singurul Model care trebuie urmat și împlinit. Fără Hristos nu există Biserică. Hristologia definește inima slujirii și misiunii creștine. Biserica a conectat întotdeauna hristologia cu eclesiologia, astfel că hristologia s-a intersectat cu istoria misiunii creștine.

Încă din Vechiul Testament, Hristos-Mesia este *Ebed Iahve*, Slujitorul prin excelență, Robul Domnului, Care a ridicat toate păcatele lumii (Isaia 53). Misiunea profetică vechi-testamentară este o prefigurare a misiunii hristice creștine.

Pasajul celebru care face referire la misiunea Bisericii în Hristos: „Mergând, învățați (faceți-Mi ucenici) toate neamurile” (Matei 28:18-20), este interpretat diferit în anumite cercuri teologice. În diferitele ramuri ale Protestantismului există reticențe, ba chiar negări, în ceea ce privește istoricitatea poruncii de a propovădui, susținându-se că însărcinarea aceasta este pur și simplu o creație a Bisericii primare, și nu ar proveni de la Însuși Hristos, idee care nu stă în picioare, deoarece sunt și alte multe texte biblice (spre exemplu: „După cum M-a fost trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi” - Ioan 20:21) care arată clar proveniența hristică a acestui verset și a ideii în sine de a propovădui.

În teologia contemporană se vorbește mult despre *Missio Dei*, înțelegând ca trimiterea Fiului și a Duhului Sfânt, înțelegere care a fost extinsă la ideea că Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt au trimis Biserica în lume. Majoritatea teologilor contemporani au ajuns să înțeleagă mai bine această sintagmă și, în consecință, să o îmbrățișeze. În ceea ce privește teologia ortodoxă, misiunea Bisericii se bazează într-adevăr pe *Missio Dei*, mișcarea iubirii Tatălui față de Fiul, în Duhul Sfânt și, prin El, față de întreaga lume. Iată de ce scopul principal al misiunii Bisericii nu este propagarea unor convingeri intelectuale sau a poruncilor morale, ci transmiterea vieții de comuniune în Dumnezeu sau, cu alte cuvinte, atragerea tuturor oamenilor către comuniunea cu Sfânta Treime.

Înaltul caracter hristologic al teologiei pauline referitor la Hristos ca Chip al lui Dumnezeu-Tatăl reflectă pe deplin faptul că umanitatea primește viața veșnică de la Dumnezeu prin Hristos. Apostolul Pavel arată că Hristos este Mesia datorită faptului că El este Cel Care a înviat. *Învierea lui Hristos* este temeiul universalității lucrării Sale mesianice și misionare cu caracter eshatologic, Hristos fiind totul: Dreptate și Cap al Bisericii Sale, Arhiereu și Jertfă, Viața veșnică a umanității.

Biserica joacă un rol cu mai multe implicații în cadrul societății, funcția sa primordială fiind îndrumarea spirituală și morală a oamenilor. Cu toate acestea, influența sa se extinde dincolo de aspectele religioase, prezentând și dimensiuni sociale și etice, așa cum se detaliază în capitolul al III-lea al lucrării.

Noul Testament îndeamnă la a ne modela viața personală și comunitară după felul în care Hristos S-a aplecat asupra celor săraci și marginalizați, în așa fel încât dacă cineva slujește jertfindu-se pentru aproapele său, nu își asumă această grijă pentru că îi generează beneficii, ci pentru că persoana care are nevoie de ajutor este făcută după chipul lui Dumnezeu. Toți creștinii formează „poporul lui Dumnezeu”, având fiecare, ca membru al Trupului lui Hristos – Biserica, o misiune de îndeplinit față de aproapele său.

O analiză detaliată a sintagmei „*liturghie după Liturghie*” reliefează faptul că primind Sfânta Euharistie, care este hrana celor care Îl vestesc pe Hristos, credincioșii devin actori ai misiunii, propovăduindu-L pe Hristos și celorlalți. În acest fel, pentru cei care participă la Liturghie, Euharistia trebuie să nu rămână numai o lucrare launtrică a rugăciunii, care naște o pioasă stare interioară, ci trebuie să cheme și să trimită totodată pe credincioși în lume, pentru cei care au nevoie de ajutorul lui Hristos. Trimiterea creștinilor ca martori ai iubirii transformatoare a lui Dumnezeu și a Împărăției Sale are consecințe practice, deoarece *toată viața trebuie să fie transformată într-o Liturghie*.

Așa cum misiunea este parte esențială a Bisericii, tot astfel diaconia face parte din însăși natura Bisericii și, prin urmare, trebuie să fie parte din viața bisericească. Prin lucrările sale, Biserica mărturisește despre Împărăția lui Dumnezeu. Cu toate acestea, nu este suficient doar să vorbim despre Împărăția lui Dumnezeu, ci trebuie să ne implicăm activ în realizarea ei. Credincioșii înțeleg că „închinarea (*latreia/leitourgia*) este indisolubil legată de mărturie (*martyria*), de slujire (*diakonia*) și de părtășie (*koinonia*)”. Acestea formează un tot unitar, Biserica fiind realitatea existențială prin care atât cosmosul, cât și omul (deci creația integrală) își împlinesc sensul eshatologic.

Așadar, *nu poate exista Biserica fără diaconie*. Biserica joacă un rol semnificativ în formarea valorilor sociale și în promovarea unor direcții care oferă un *sens* lumii în general și fiecărei persoane în particular. În învățătura ortodoxă, filantropia are o valoare teologică și misionară fundamentală, deoarece prin săvârșirea ei este vădită iubirea dumnezeiască prin care omul este înălțat spre mântuire. Fie prin milostenie personală sau la nivel parohial, fie prin instituții, la nivel național, bine organizate, de îngrijire a celor în nevoi și necazuri, Biserica Ortodoxă este mărturisitoare a adevărului că fiecare persoană umană este o icoană a lui Hristos.

Capitolul al IV-lea tratează, aşadar, aspecte ale misiunii Bisericii în societatea contemporană, la început de secol XXI, propunând şi soluţii la diferite probleme cu care se confruntă atât Biserica însăşi, cât şi lumea în ansamblul ei.

Fundamentată pe revelaţia lui Dumnezeu, etica creştin-ortodoxă, spre deosebire de alte ideologii, nu este utopică. Pentru că revelaţia divină, prin principiile ei perene, oferă răspunsuri marilor frământări de tot felul din societatea actuală postmodernă şi, în acelaşi timp, oferă soluţii noilor provocări care apar şi pot apărea de acum înainte. Discursul Bisericii Ortodoxe în lumea contemporană trebuie să devină mult mai vocal, mai clar, dar şi mai aplicat pentru modul de viaţă din mileniul al III-lea, pentru că Biserica are ce oferi. Ea deţine o comoară inepuizabilă, pe care este obligată să o dăruiască şi altora, nu să o țină în mod egoist doar pentru ea. Iar această comoară este Hristos, Mântuitorul lumii şi Dăruitorul vieţii veşnice şi fericite.

Ortodoxia trebuie să se re-articuleze culturii de azi pentru a scutura istoria de utopiile pe care şi le-a creat. Indiferent că vorbim despre secularizare şi consumerism, despre decreştinarea şi desacralizarea lumii, despre pluralism, post-postmodernism sau alte –isme, răspunsul Bisericii este mereu acelaşi: Hristos. Trebuie să îi spună, pe înţelesul lui, omului actual şi viitor cum să Îl întâlnească pe Hristos, de la Care să înveţe a îmbrăţişa lumea în care trăieşte, aşa cum este ea, cu toate problemele ei. Biserica este şi rămâne un actor global major, inovator şi agent al schimbării, dar o schimbare spre Hristos ca Dumnezeu adevărat, cu toate consecinţele care decurg de aici.

În zilele noastre, din multe motive, paradoxal poate, fenomenul religios a devenit tot mai prezent în societăţile moderne post-seculare. Deşi este în general respins, fenomenul religios (în cazul nostru, teologia creştină) devine un partener de dialog şi o prezenţă activă în sfera publică. Pluralismul a devenit o caracteristică fundamentală a postmodernităţii. Un pluralism care îndeamnă post-secularizarea să faciliteze reintroducerea condiţionată a elementului religios în universul public. Pentru aceasta însă, este nevoie de articularea dimensiunii catehetice formative a Bisericii, ca antidot al dezumanizării omului contemporan, de o asistenţă socială a Bisericii, ca transpunere a cuvântului mărturisitor în faptă cu valoare soteriologică, deoarece *propovăduirea înseamnă mai mult decât rostirea unor cuvinte*. Dezvoltarea educaţiei, practicile filantropiei şi solidarităţii, ideea egalităţii între oameni, dezvoltarea valorilor democratice şi promovarea drepturilor omului sunt numai câteva exemple majore prin care lucrarea misionară a Bisericii, din punctul nostru de vedere, printr-o interpretare corectă a voii lui Dumnezeu, a schimbat şi va schimba, pentru totdeauna, lumea.

Lumea de azi este o lume în continuă mișcare, schimbare, devenire, degradare, oscilare, temere, amenințare ori nesiguranță. Idealul teoretic se confruntă permanent cu concretul, de multe ori decăzut, dar care așteaptă răspunsuri clare, corecte și aplicate efectiv în societate și în viața fiecăruia, respectând, desigur, libertatea personală, dar rugându-ne pentru toată lumea. Oricât de debusolată ar fi, lumea rămâne a lui Dumnezeu, iar Sfinții se roagă pentru întreaga creație (Sfântul Isaac Sirul, Sfântul Siluan Atonitul etc.)

Slujirea Bisericii față de lume ia diferite forme: educația religioasă, ajutorarea concretă a celor săraci, sprijinirea comunităților din diaspora, efortul pentru menținerea păcii, susținerea valorilor religios-morale și spirituale între oameni, îngrijorarea în ceea ce privește eutanasia, contracepția, terorismul, globalismul, naționalisme sterile, extremismul, războiul, traficul de persoane sau de organe, inegalitățile sociale, menținerea unui scop al vieții – dobândirea vieții veșnice și fericite, mărturia creștinilor autentici printr-o viață demnă de numele de creștin etc, toate acestea și altele reprezintă probleme-provocări ale lumii actuale și viitoare și așteaptă soluții din partea Creștinismului în ansamblul lui.

Lucrarea misionară a Bisericii este, așadar, lucrarea tuturor credincioșilor atât timp cât are la bază universul liturgic prin care Hristos Se manifestă ca prezență reală în lume. De aceea, lucrarea misionară a Bisericii aparține tuturor creștinilor, și nu doar unor instituții ori persoane ale Bisericii. Prin urmare, scopul misionar al Bisericii trebuie să fie expresia clară a învățăturii Bisericii, oglindită în toate lucrările ei, ca chip unic al lui Hristos pe care Îl poartă în aceeași măsură toți creștinii. Unitatea și unicitatea lucrării misionare a Bisericii rezultă din scopul ei unic de a propovădui tuturor neamurilor pe Hristos până la marginile pământului, prin cuvânt și prin faptă, spre a dăruii tuturor lumina dumnezeiască. Pentru că lumina lui Hristos este în sine misionară. Și este misionară pentru că se dăruiește continuu fără să se împuțineze niciodată. Și nu se împuținează pentru că ea izvorăște din Dumnezeu, Cel Care pune în valoare fără părtinire tot ceea ce este în lume și din lume, pentru ca lumea la rândul ei să pună în lumină pe Dumnezeu pentru toată făptura.

În contextul social actual, Biserica înseamnă slujire și comuniune, cu scopul de a uni pe oameni între ei și, în cele din urmă, întreaga umanitate, cu Dumnezeu, în iubire. În realizarea acestei realități viitoare, rolul misionar al Bisericii este reprezentat de relația pe care trebuie să o construiască între aspectul ei dogmatico-liturgic și duhovnicesc, și orizontul activităților misionare, ca expresii ale comunității euharistice. În context liturgic, diaconul este fermentul care adună și leagă comunitatea credincioșilor în jurul rugăciunii și faptelor bune, motiv pentru care rolul acestuia este de a distribui celor aflați în comuniune darurile comunității. Prin implicarea și dăruirea ei, diaconia Bisericii înseamnă, în sinteză, slujirea reciprocă între

semeni. Diaconia ca slujire a aproapelui este extensia slujirii întregii comunități umane, iar Modelul rămâne întotdeauna Iisus Hristos – Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Cu cât iubirea lui Dumnezeu ne învăluie mai mult, cu atât contribuim mai mult la realizarea comuniunii dumnezeiești. După împărtășirea cu Sfintele Taine, credincioșii se roagă, pentru toată lumea, precum și pentru toți cei adormiți cu nădejdea în Înviere și viața veșnică, ceea ce arată că, în geografia liturgică ortodoxă, diaconia este stare de permanentă rugăciune, experiență a Împărăției care va să fie, pe care deja o trăim în această lume. Euharistia este, prin urmare, cea mai mare experiență de iubire pe care omul o trăiește în relația sa cu Dumnezeu, motiv pentru care Ea reprezintă în fapt o reală lucrare misionară, cu caracter diaconal, pe care o comportă în cel mai deplin mod Liturghia creștină, ca expresie a Trupului lui Hristos – Biserica.

Hristologia paulină, în care Apostolul Neamurilor descoperă lumii Chipul lui Dumnezeu prin întruparea Logosului, evidențiază pe deplin modul în care umanitatea lumii este beneficiară directă și în mod total a vieții veșnice a lui Dumnezeu, prin înveșnicirea ei de către Hristos. Omul, creat după chipul lui Dumnezeu, dobândește asemănare cu El prin întruparea Fiului lui Dumnezeu. Există prin urmare un *eikōn* care se reflectă din icoana lui Hristos în lume, de la care lumea își ia existența dumnezeiască.

Învățătura Bisericii despre „*imago Dei*” sau „*eikon tou Theou*” articulează, prin lucrarea misionară a Bisericii, cunoașterea lui Dumnezeu cu intrarea în comuniune cu Dumnezeu, în iubire. Prin urmare, de fiecare dată în care ne referim la „*imago Dei*” ca la fundamentul slujirii misionare a Bisericii, de fapt mărturisim și propovăduim activ învățătura creștină a Întrupării.

Biserica Ortodoxă a considerat întotdeauna că este de datoria ei să propovăduiască pe Cuvântul cel Întrupat, deoarece mărturisește actul întrupării ca expresie desăvârșită a filantropiei Bisericii. Sfântul Vasile cel Mare este amintit de către Biserică, până în zilele noastre, ca model desăvârșit de filantrop. Slujirea aproapelui, ca slujire a lui Hristos Însuși, reprezintă și pentru lumea actuală un model de filantropie creștină demn de urmat, deoarece slujirea lui Hristos ca slujire a aproapelui, a semenilor, nu înseamnă numai a dăru din ceea ce ai adunat, sau a îngriji pe cei care au nevoie de ajutor, ci este o lucrare complexă, care începe cu jertfirea de sine, pentru mângâierea și alinarea suferințelor trupești și sufletești ale întregii lumi. Slujirea după modelul slujirii lui Hristos înseamnă restaurarea chipului lui Dumnezeu în om, până la redarea demnității pe care Dumnezeu i-a dăruit-o prin actul Său creator.

Slujirea misionară a Bisericii, prin urmare, în esența ei, trebuie să fie jertfirea ei pentru ajutorarea și reabilitarea celor săraci și suferinzi, celor marginalizați și uitați, ca act de redare

a demnității umane. Lucrarea misionară a Bisericii este pe deplin realizată atunci când fiecare credincios al ei participă și își asumă pe deplin Pătimirile lui Hristos. Este despre sărbătoarea sfântă a întâlnirii în lumină dintre Dumnezeu și om, în care cerul și pământul sărbătoresc redarea demnității umane, și nu numai o salvare a ei din robia umbrelor întunericului.

Implementarea unei doctrine sociale a Bisericii, în contextul lumii contemporane, înseamnă o asumare a luptei împotriva tuturor tipurilor de agresivitate și violență, lupta împotriva tuturor structurilor care generează sărăcie socială, dar și spirituală, și implicarea în realizarea de activități sociale care să se ocupe de rezolvarea celor mai grave suferințe și nedreptăți din societate. Este necesară o deschidere către dialog, precum și o aprofundare și conștientizare a cauzelor care nasc crizele contemporane pentru ca, pe cât posibil, Biserica să devină motorul care pune în mișcare vindecarea umanității și regăsirea unui sens al vieții.

Înțelegem astfel că lucrarea misionară, căreia Biserica trebuie să-L articuleze pe Hristos, la începutul celui de-al III-lea mileniu, deși este rezultatul unor provocări pe care lumea nu le-a mai întâlnit până azi, în esența ei rămâne aceeași, adică Biserica trebuie să continue a-L propovădui pe *Hristos ca Lumină a lumii*, pentru a îndepărta din lume întunericul generat de ignoranță, indolență și toate celelalte probleme existențiale ale lumii în care trăim astăzi, probleme care nu încetează să pună stăpânire pe sufletul omenesc. Scopul permanent al teologiei ortodoxe este *transfigurarea creației*, închinând-o Creatorului ei, Care S-a făcut om, din iubire de oameni, pentru ca lumea să devină transparentă pentru Duhul lui Hristos și să dobândească viața veșnică și fericită.

Așadar, teologia complexă și profundă a Bisericii Ortodoxe poate constitui un răspuns la problemele societății de astăzi? Răspunsul este categoric afirmativ. Trebuie doar să redescoperim modul de gândire al Sfinților, să simțim ceea ce învățăm teoretic, să empatizăm cu toți oamenii și să răspândim în societate, prin modul nostru de a fi buni creștini, alternativa viabilă și adevărată a sfințeniei, oferind **modele** autentice unei lumi în derivă spirituală, dar și un **scop** clar, și anume viața veșnică și fericită, în dragostea Preasfintei Treimi.